

PĒTĪJUMS PAR INFORMĀCIJAS PIEEJAMĪBU

Eiropas Sociālā fonda projekta
Nr. 1DP/1.5.2.2.2/10/10/APIA/SIF/096/20
„Biedrības „Ideju Forums” un tās partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana”
ietvaros

Slēdziens
Fokusgrupu diskusijas un anketas

Rīga 2011

Saturs

Pētījuma pamatojums, mērķis, uzdevumi	3
Fokusgrupu diskusiju metode	3
Fokusgrupu diskusiju rezultāti	5
Cilvēku ar īpašām vajadzībām fokusgrupas diskusijas rezultāti	5
Speciālo pedagogu fokusgrupas diskusijas rezultāti	7
Vispārizglītojošo skolu pedagogu fokusgrupas diskusijas rezultāti	9
Anketēšanas metodes apraksts	12
Cilvēku ar īpašām vajadzībām anketēšanas rezultāti	13
Speciālo pedagogu anketēšanas rezultāti	16
Vispārizglītojošo skolu pedagogu skolu anketēšanas rezultāti	17
Rezultāti apkopojums	18
Secinājumi	18

Pētījuma pamatojums:

Eiropas Sociālā fonda projekta Nr. 1DP/1.5.2.2.2/10/10/APIA/SIF/096/20 „Biedrības „Ideju Forums” un tās partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana” ir veicināt biedrības „Ideju Forums” un tās partneru līdzdalību ar tās mērķgrupu saistītu lēmumu pieņemšanā, kas saistīti ar informācijas pieejamību, kvalitatīvu pakalpojumu nodrošināšanu, kā arī aktīvu iesaisti Eiropas Savienības un ārvalstu finanšu atbalsta instrumentu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu īstenošanā. Projekta uzdevums ir stiprināta biedrības un tās partneru administratīvo kapacitāti, nodrošinot atbilstošu apmācību un sagatavojot atbilstošo jomu speciālistu situācijas pārskatus līdzdalības, IKT jautājumu un projektu vadības jomā.

Pētījuma mērķis:

Pētīt un ar aprakstošās, kvalitatīvās statistikas rādītājiem apliecināt un objektīvi parādīt mērķgrupu vajadzības iekļaujošas sabiedrības un informācijas pieejamības veicināšanas jomā.

Pētījuma uzdevumi:

- 1) biedrības mērķgrupu anketēšanas komplekta izstrāde - anketas un fokusgrupu plāni par mērķgrupu vajadzībām un iespējām iekļaujošas sabiedrības un informācijas pieejamības veicināšanas jomā.
- 2) rezultātu apkopošana un secinājumu izdarīšana.

I. Fokusgrupu diskusiju metode un rezultāti

Dalībnieki

Pētījuma mērķa sasniegšanai tika organizētas trīs atsevišķas fokusgrupu diskusijas, uz kurām tika aicināti pārstāvji no cilvēku ar īpašām vajadzībām, speciālo un vispārējās izglītības pedagogu mērķauditorijām. Dalībnieku skaits katrā no grupām bija 8 cilvēki, diskusijas vadīja divi moderatori, saturu protokolēja viens cilvēks. Katras fokusgrupas atlase tiek veikta, iepriekš apspriežoties ar pasūtītāju, veidojot pēc iespējas nejaušas dalībnieku izlases.

Instrumentārijs

Diskusiju pamatā tika izmantota jautājumu struktūra, kas sasauc ar anketēšanā izmantotajiem jautājumiem. Jautājumu grupas veidoja tēmas par informācijas pieejamību gan ļoti plašā kontekstā – no satura un tehnisko atbalstu līdzekļu viedokļa, kā arī iespējamie risinājumi nākotnē.

Visās grupās tika ievērota secīga jautājumu kārtība un sekojoša konstrukcija:

1. Informācijas pieejamība.

Cik pieejama vai nepieejama diskusijas dalībniekiem un viņu pārstāvētajām grupām ir informācija, kultūras un izglītības materiāli, e-pakalpojumi? Cik lielā mērā valsts pilda savus pienākumus attiecībā pret informācijas pieejamības nodrošināšanu?

2. Tehnoloģijas un digitālā vide.

Kādas tehnoloģijas diskusijas dalībnieki izmanto informācijas ieguvē? Cik šīs tehnoloģijas ir pieejamas? Cik lielā mērā cilvēki ar īpašām vajadzībām ir informēti par tehnoloģiju piedāvātajām iespējām informācijas ieguvē, kādas ir iemaņas to izmantošanā?

3. Nākotnes vīzija.

Kādu diskusijas dalībnieki nākotnē gribētu redzēt Latvijas informācijas telpu? Kādam būtu jāizskatās pieejamas informācijas videi – pakalpojumu, izglītības, bibliotēku un citās jomās?

Jautājumu konstrukcija un saturiska atšķirība bija fokusgrupās ar pedagogiem, lielāku uzsvāru liekot uz viņu pārstāvēto grupu vajadzībām – skolēnu pieejamību informācijas resursiem un traucēkļiem šīs informācijas plūsmā.

Procedūra

Diskusiju ievadā moderatori izstāstīja, ka saruna notiek Konvencijas par cilvēkiem ar invaliditāti ieviešanas laikā un tās mērķis ir aktualizēt informācijas pieejamības jautājumus. Diskusijas mērķis ir saprast, kādi soļi būtu jāveic valstij un ko var darīt nevalstiskās iniciatīvas, lai sakārtotu un uzlabotu informācijas pieejamības jautājumus.

Diskusijā tiek gribēts noskaidrot, cik pieejama vai nepieejama šobrīd ir informācija, kultūras un mācību materiāli cilvēkiem ar īpašām vajadzībām; cik lielā mērā ir iespēja pilnvērtīgi izmantot digitālo vidi un tehnoloģijas – e-pakalpojumus, digitālas krātuves, bibliotēkas, mācību vidi u.c.; kādi ir sarežģījumi un kavēkļi informācijas pieejamībai.

Diskusijas gaitā radušos jaunu jautājumu, papildaspektu klātbūtne tiek atbalstīta, veicināta un stimulēta ar moderācijas palīdzību.

Uzdotie jautājumi, papildjautājumi, diskusijas dalībnieku atbildes, reakcija tiek fiksēti fokusgrupas protokolos, kuru apkopotie rezultāti tiek atspoguļoti zemāk redzamajos rezultātos.

Rezultāti

1. Cilvēku ar īpašām vajadzībām fokusgrupas diskusijas rezultāti.

Diskusijas jautājums	Atbildes	Piezīmes
<p>1. Informācijas pieejamība.</p> <p>a) cik pieejami ir kultūras, izglītības materiāli dalībniekiem</p> <p>b) kādi e-pakalpojumi ir pieejami diskusiju dalībniekiem</p> <p>c) cik lielā mērā valsts pilda savus likumā noteiktos pienākumus attiecībā pret informācijas pieejamības nodrošināšanu</p>	<p>Visi dalībnieki ir vienisprātis, ka visvairāk informācija cilvēkiem ar īpašām vajadzībām pieejama internetā un tikai tad citos medijos.</p> <p>Cilvēkiem ar kustību traucējumiem internets ir pieejams mājās.</p> <p>Redzes un dzirdes invaliditātes gadījumos svarīgs ir tehnoloģiju atbalsts, viens pats internets neko nedod.</p> <p>Informācija internetā nav 100% pieejama un saprotama. Atsevišķi tehniskie risinājumi lapu izveidē nav savietojami ar ekrānlasošajām programmām un citām atbalstošām tehnoloģijām (flash, attēli etc.).</p> <p>Pop-up risinājumi (reklāmas u.c.) apgrūtina navigāciju lapā cilvēkiem ar kustību traucējumiem – nevar dabūt nost.</p> <p>Kustību traucējumi: Valsts nodrošina internetu bibliotēkā (it kā informācijas pieejamība un atvērtība), taču nenodrošina nokļūšanu bibliotēkā (ierobežojums).</p> <p>Citās valstīs pieejamība internetam tiek traktēta kā pirmās nepieciešamības lieta un cilvēka pamatvajadzība.</p> <p>Dailes teātris tiek minēts kā labs piemērs, kad pakalpojums pieejams cilvēkiem ar kustību, dzirdes traucējumiem.</p> <p>Nav pieejamas internetbankas, e-norēķini bieži vien tiek traucēti.</p> <p>Meklējot kultūras pasākumus nav aprakstu par vides, pakalpojumu pieejamību; bieži vien paši telpu apsaimniekotāji un pasākumu organizētāji to nezina.</p> <p>Pietrūkst visaptverošas informācijas par to, kādi pasākumi būtu pieejami cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.</p>	<p>Tiek minēta apgrūtināta ievilkšana atsevišķos rajonos, laukos.</p> <p>Bieži vien neapmeklē šī iemesla konkrētu uzņēmumu, portālu mājaslapas.</p> <p>Kā slikts piemērs tiek minēts kinoteātris</p>

	<p>Redzes traucējumu gadījumos Apgrūtināta iepirkšanās. Nevar salīdzināt cenas. Nevar iepazīt jaunus produktus.</p> <p>Izglītība: visi dalībnieki atzīst, ka kļuvusi pieejamāka pateicoties tehnoloģiju attīstībai un atbalsta, taču joprojām ir psiholoģiska barjera dēļ mācībspēkiem – neizpratoši un neiecietīgi.</p> <p>Būtiska problēma ir dažādo integrācijas programmu atšķirtība no kopējā konteksta. Piemēram tiek veidoti dažādi kvalifikācijas celšanas, datorapguves utt. kursi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām ar mērķi veicināt integrāciju darba tirgū, taču pēc kursu beigšanas nav nākamā posma – reālās integrācijas, darba devēju izpratnes, kādas pārejas programmas vai tamlīdzīgi. Redzes invaliditātes gadījumos ir pieredze, ka valsts nodarbinātības dienests norāda uz īpaši veidotiem kursiem un apmācībām, kuri veidoti arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (tas visur uzsvērts), taču mēģinot tajos pieteikties, tiek atteikts ar pamatojumu, ka nav tehniskā nodrošinājuma un iespēju cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.</p>	<p>Rīga.</p> <p>Trūkst informācijas par izglītības iestādēm, kas piedāvā īpašu apmācības programmu.</p>
<p>2. Tehnoloģijas un digitālā vide.</p> <p>a) kādas tehnoloģijas tiek izmantotas informācijas ieguvē</p> <p>b) cik šīs tehnoloģijas ir pieejamas</p> <p>c) cik lielā mērā cilvēki ar īpašām vajadzībām ir informēti par tehnoloģiju piedāvātajām iespējām informācijas ieguvē</p> <p>d) kādas ir iemaņas tehnoloģiju izmantošanā</p>	<p>Dzirdes traucējumu gadījumos TV neskatās, bez tā var iztikt. Informācijai pamatā piekļūst izmantojot internetu (lieto arī e-lasītāju).</p> <p>Piekļuvi kultūras pasākumiem atrisinātu un uzlabotu ausiņas – pastiprināta skaņa, pats var regulēt.</p> <p>Dzirdes traucējumu gadījumos informāciju uztver vizuāli, tādēļ ļoti augstu vērtē, ja pēc iespējas ikdienai svarīgā informācija ir vizuāla – piemēram sab.transporta pieturās un transportā ir displeji ar pieturām, attiešanas laikiem utt. bet vajadzētu arī plašāku info rādīt vizuāli – biļešu cenas u.c.).</p>	
<p>3. Nākotnes vīzija.</p> <p>a) kādu diskusijas</p>	<p>Svarīgi lai ir subtitri audio vizuāliem materiāliem. Surdotulks vajadzīgs nedzirdīgiem. Starp citu, vājdzirdīgo un</p>	

<p>dalībnieki nākotnē vēlētos redzēt Latvijas informācijas telpu</p> <p>b) kādai būtu jāizskatās pieejamas informācijas videi pakalpojumu, izglītības, bibliotēku un citu institūciju darbā</p>	<p>nedzirdīgo sabiedrība ļoti nošķiras viena no otras. Nedzirdīgiem no norobežojas no sabiedrības vispār – ļoti savrupa sabiedrības daļa.</p> <p>Būtiska problēma ir arī pašu cilvēku ar īpašām vajadzībām attieksme – arī pēc kursiem, apmācībām, kvalifikācijas celšanas utt. paši ir kūtri meklēt iespējas, nav motivācijas, daudzi paļaujas uz savām invaliditātes pensijām.</p> <p>Valsts līmenī vajadzīga sistēma un pēctecība – jāveido karkass, lai procesi (informācijas pieejamība, darba vide, integrācija utt.) būtu loģiski, secīgi, viens otru papildinoši.</p>	
<p>4. Papildjautājumi.</p> <p>a) Kas būtu jādara, informācijas pieejamība un integrācija darba tirgū būtu veiksmīga?</p> <p>b) vai nepieciešami striktāki diskrimināciju atmaskojoši pasākumi – paraugprāvas, sodi, izglītojošas kampaņas pārējiem iedzīvotājiem.</p> <p>c) vai vajadzīgi universālā dizaina principi</p>	<p>- Jābūt izvēles iespējām izglītībā.</p> <p>- Valstiskā līmenī būtu jāpaceļ jautājums par to, ka dators un interneta pieslēgums ir pamatnepieciešamību un ka cilvēkiem ar īpašām vajadzībām tas tiek nodrošināts.</p> <p>Dalībnieki uzskata, ka nepieciešamas dažas paraugprāvas, kas uzskatāmi parādītu visu diskusijas spektru.</p> <p>Pēc iespējas ātrāk nepieciešams iestrādāt universālā dizaina principus vertikāli visos Latvijas likuma aktos, lai valsts, pašvaldību, sabiedriskā sektora iestādes būtu spiestas tos ievērot un radot jaunus pakalpojumus, telpas, vietas, ievērotu šos principus</p>	

2. Speciālo pedagogu fokusgrupas diskusijas rezultāti.

Diskusijas jautājums	Atbildes	Piezīmes
<p>1. Informācijas pieejamība.</p> <p>a) cik pieejami ir kultūras, izglītības materiāli dalībniekiem</p> <p>b) kādi e-pakalpojumi ir</p>	<p>Pedagogi uzskata, ka viņu mācāmajiem ir pieejama nepilnīga informācija.</p> <p>Tikai pateicoties internetam, pieejama plašāka informācija, kas netiek atspoguļota mācību grāmatās, materiālos.</p> <p>Pēdējos gados strauji papildinājies mācību</p>	

<p>pieejami diskusiju dalībniekiem</p> <p>c) cik lielā mērā valsts pilda savus likumā noteiktos pienākumus attiecībā pret informācijas pieejamības nodrošināšanu</p>	<p>līdzekļu dažādības klāsts, taču saturiski kvalitāte ir kritusies.</p> <p>Tiek mācīts no padomju laiku grāmatām, kur minēts Ļeņins, kapeikas un cita padomju atribūtika. Skolēniem grūti paskaidrot, ka valsts neizdod jaunas grāmatas.</p> <p>Kā galvenā problēma tiek minēts, ka skolēniem ar īpašām vajadzībām netiek drukātas speciālas grāmatas.</p> <p>Pedagogi spiesti izmantot vispārizglītojošo skolu mācību saturu, kas bieži vien ir neatbilstošs un nepiemērots atsevišķos mācību traucējumu gadījumos, piemēram, skolēniem ar hiperaktivitāti vai garīgās atpalicības gadījumos.</p> <p>IzM aizbildinās ar līdzekļu trūkumu, citām prioritātēm un ikgadēju līdzekļu samazinājumu skolām mācību satura atjaunošanai.</p> <p>Uz visām speciālajām skolām gadā tiek atvēlēts nedaudz vairāk par 20 tūkstošiem latu, kas nepietiekot mācību grāmatu atjaunošanai, izdošanai, turklāt uz katru skolu izdalot šo summu, sanāk maza summa, kas parasti tiek izmantota tekošo vajadzību apmaksai.</p>	<p>Pedagogi atzīst, ka būtu paši gatavot mācību saturu, taču nav laika un neviens par to nemaksā.</p>
<p>2. Tehnoloģijas un digitālā vide.</p> <p>a) kādas tehnoloģijas tiek izmantotas informācijas ieguvē</p> <p>b) cik šīs tehnoloģijas ir pieejamas</p> <p>c) cik lielā mērā cilvēki ar īpašām vajadzībām ir informēti par tehnoloģiju piedāvātajām iespējām informācijas ieguvē</p> <p>d) kādas ir iemaņas</p>	<p>Dažās skolās ir interaktīvās tāfeles, taču tām trūkst pats galvenais – saturs.</p> <p>Klasēs ir projektori, taču uz tiem nav ko rādīt.</p> <p>Skolēni bieži vien netiek pie datoriem, interneta, jo viņu funkcionālo traucējumu dēļ kādam ir jāsež blakus, taču ierobežotā personāla skaita dēļ ne vienmēr visi var būt blakus.</p> <p>Interneta, datora lietojums notiek noteiktās stundās, laikos.</p> <p>Skolēni ir labi informēti par interneta tehnoloģijām, taču vecāki bieži vien mājās nevar atļauties labus datorus.</p> <p>Iemaņas datorlietošanā, interneta resursu izmantošanā ir ļoti dažādas, tas atkarīgs no skolēna funkcionālo traucējumu pakāpes un</p>	

tehnoloģiju izmantošanā	<p>hroniskuma.</p> <p>Ne visās skolās ir atbalstošās, alternatīvās komunikācijas ierīces, taču lielākoties tās ir pieejamas.</p> <p>Strazdumuižas internātskola bijusi spiesta vākt līdzekļus Braila printera iegādei.</p> <p>Līdzekļi starp skolām un izglītības jomā vispār netiek sadalīti taisnīgi.</p>	Visi pedagogi piekrīt.
<p>3. Nākotnes vīzija.</p> <p>a) kādu diskusijas dalībnieki nākotnē vēlētos redzēt Latvijas informācijas telpu</p> <p>b) kādai būtu jāizskatās pieejamas informācijas videi pakalpojumu, izglītības, bibliotēku un citu institūciju darbā</p>	<p>Visi ir vienprātis, ka nepieciešams spēcīgs valsts, pašvaldību atbalsts, lai skolas tiktu nodrošinātas ar jaunu, mūsdienīgu saturu.</p> <p>Nepieciešama vecāku izglītošana par viņu bērnu traucējumu būtību, iespējām ar to sadzīvot, iemācīties alternatīvo komunikāciju veidus.</p> <p>Pedagogiem bieži jāstāsta vecākiem par elementārām lietām, jācinās ar aizspriedumiem, bailēm un nepatiku.</p> <p>Nepieciešams speciāls mācību saturs kopums visām speciālajām skolām.</p> <p>Vajadzīgs interneta pieslēgums visās klasēs, lielāks datoru skaits.</p>	
4. Papildjautājumi.		

3. Vispārizglītojošo skolu pedagogu fokusgrupas diskusijas rezultāti.

Diskusijas jautājums	Atbildes	Piezīmes
<p>1. Informācijas pieejamība.</p> <p>a) cik pieejami ir kultūras, izglītības materiāli dalībniekiem</p> <p>b) kādi e-pakalpojumi ir pieejami diskusiju dalībniekiem</p> <p>c) cik lielā mērā</p>	<p>Skolās ir bibliotēkas, grāmatas tiek arī pirktas, aizdotas, nodotas no klases uz klasi.</p> <p>Nepatīk sistēma, kad skolai jāizvēlās kādas izdevniecības grāmatas jālieto. Padomju laikos bijis vienkāršāk.</p> <p>Pastāv skolu portāls, taču tas tikai domāts vēstuļu saņemšanai no izglītības ministrijas, iekšējo paziņojumu izlasīšanai.</p> <p>Trūkst vienota saskarsmes tīkla ar citām skolām, lai varētu apmainīties ar informāciju.</p> <p>Skolotāji paši dibina asociācijas, lai var</p>	<p>Pedagogi nelabprāt diskutē par skolu finansējumu, izglītības ministrijas attieksmi un citām ar naudu saistītām problēmām.</p> <p>Pedagogi vēlas novirzīties no</p>

<p>valsts pilda savus likumā noteiktos pienākumus attiecībā pret informācijas pieejamības nodrošināšanu</p>	<p>apmainīties ar informāciju.</p> <p>Ne visi pedagogi vēlas apgūt jaunas lietas, metodes, tehnoloģijas.</p> <p>Bieži vien interneta tehnoloģiju lietošana prasa kādas iemaņas, kuru trūkst.</p> <p>Ar informācijas pieejamību diskusijas dalībnieki vairāk saprot grāmatu daudzumu, interneta pieslēgumu skolās, projektoru daudzumu un datoru daudzumu uz vienu skolēnu.</p> <p>Par informācijas formātiem domas dalās – vieni uzskata, ka digitālais formāts nepieciešams, citi, ka tas degradē skolēna spējas mācīties, jo viss “tiekot ar karoti ielikts iekšā”.</p>	<p>tēmas un runāt par atalgojumu, nesaprotamo tarififikācijas sistēmu u.c. ar diskusijas tematiem nesaistītām lietām.</p>
<p>2. Tehnoloģijas un digitālā vide.</p> <p>a) kādas tehnoloģijas tiek izmantotas informācijas ieguvē</p> <p>b) cik šīs tehnoloģijas ir pieejamas</p> <p>c) cik lielā mērā cilvēki ar īpašām vajadzībām ir informēti par tehnoloģiju piedāvātajām iespējām informācijas ieguvē</p> <p>d) kādas ir iemaņas tehnoloģiju izmantošanā</p>	<p>Skolā tiek izmantotas interaktīvās tāfeles, kas tagad mainītas, jo konkursā uzvarējis cits piegādātājs.</p> <p>Tiek izmantoti projektori, datori, dažādas ierīces eksaktajos priekšmetos.</p> <p>Skolēni paši ir ļoti tehnoloģiski izglītoti, nes uz skolu datorus, viedtālruņus utml.</p> <p>Skolās bieži vien ir sastopami gadījumi, kad skolēnam ir grūtības mācību procesā, taču grūti noteikt, vai tās ir pārejošas vai hroniskas un viņam jāpāriet uz speciālo skolu.</p> <p>Apzinās, ka lūdzot skolēnam pāriet uz speciālo skolu, tās vide viņam nav atbalstoša, ja traucējums ir uz robežas.</p> <p>Pamatā trūkst informācija par atbalsta pasākumiem, skolotāji paši spiesti meklēt informāciju.</p> <p>Trūkst zināšanu kā atpazīt specifiskus mācīšanās traucējumus vai grūtības, bieži vien netiek laikus pamanīts.</p>	
<p>3. Nākotnes vīzija.</p> <p>a) kādu diskusijas dalībnieki nākotnē vēlētos redzēt Latvijas informācijas telpu</p> <p>b) kādai būtu</p>	<p>Nākotnē vēlētos valsts regulētu mācību grāmatu tirgu.</p> <p>Par digitālām mācību grāmatām domas dalās, īsti nezina kā tas izskatās.</p> <p>Vairāk sliecas domāt, ka digitāli mācību līdzekļi varētu būt kā atbalsta, papildinošie materiāli.</p>	

<p>jāizskatās pieejamas informācijas videi pakalpojumu, izglītības, bibliotēku un citu institūciju darbā</p>	<p>Skolās vairāk vajadzētu ieviest pasākumus, kas apmāca pedagogus, lai viņu tehnoloģiskās iemaņas būtu vienā līmenī ar skolēniem.</p> <p>Vajadzīgas labas skolu bibliotēkas, kurās būtu apkopoti jaunākie metodiskie materiāli.</p>	
<p>4. Papildjautājumi.</p> <p>a) tiek uzsākta diskusija par principu “nauda seko skolēnam”.</p>	<p>Tas nodrošinātu skolu attīstību un pedagogiem būtu lielāka motivācija apgūt papildmetodes, strādāt ar skolēniem, kuriem ir īpaša uzmanība nepieciešama.</p>	<p>Domas daļās, daļa uzskata, ka jebkurā gadījumā ar skolēniem, kuriem ir mācīšanās traucējumi, jānodarbojas speciāliem pedagogiem, kuri tiek piesaistīti.</p>

II. Anketēšanas metodes apraksts un rezultāti

Pētījuma dalībnieki

Aptauju aizpildīšanā tika iesaistīti cilvēki ar īpašām vajadzībām no dažādām grupām (neredzīgie, nedzirdīgie, cilvēki ar kustību traucējumiem u.c.), speciālie pedagogi, pedagogi no vispārīgajām skolām.

Instrumentārijs

Datu ievākšanai tika izmantotas konstruētas aptaujas ar dažāda tipa jautājumiem (slēgti, atvērti u.c.), kuri noskaidro respondenta viedokli par komunikāciju ieradumiem, dažādu plašsaziņas līdzekļu lietojumu ikdienā, kā arī specifisku prasību atbilstību dažādas invaliditātes gadījumos. Demogrāfiskie jautājumi saistīti ar respondentu vecumu, dzimumu, dzīvesvietu, nodarbošanos un darba vietu. Jautājumi katrā grupā atšķiras, ņemot vērā katras mērķgrupas komunikācijas īpatnības un saistību ar informācijas pieejamību, kur, piemēram, cilvēki ar īpašām vajadzībām piekļūst informācijai, bet pedagogi ir līdzdalīgi par tās nodošanu pirmajiem.

Procedūra

Aptauju elektroniskās versijas tika ievietotas interneta vietnē visidati.lv un to adreses nosūtītas attiecīgajām mērķauditorijām – cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, speciāliem pedagogiem un vispārējo skolu mācībspēkiem. Aptauju adreses tika nosūtītas individuāli ar lūgumu aizpildīt tās pētījuma par informācijas pieejamību ietvaros.

Rezultāti

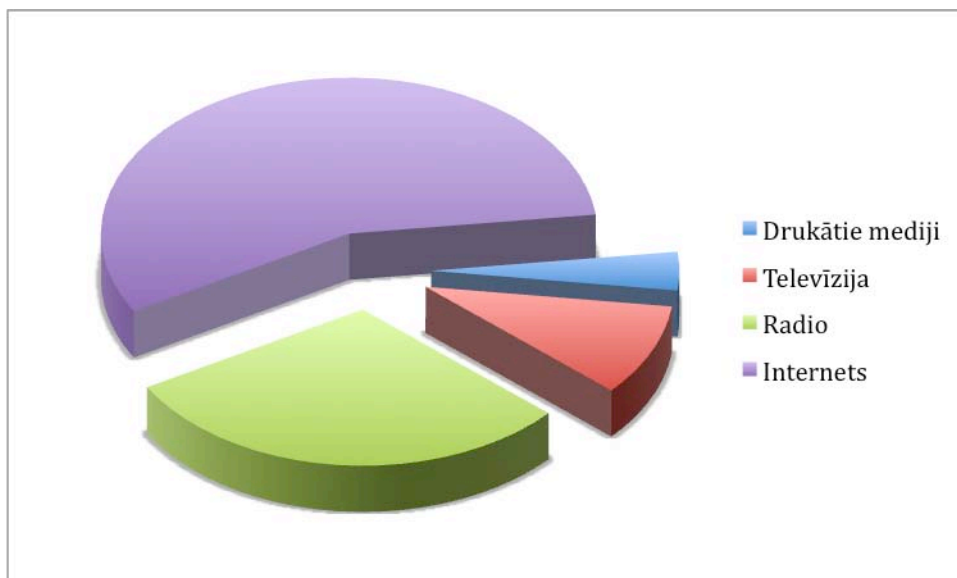
Ņemot vērā pētījuma kopējo uzstādījumu – pētīt un ar statistikas datiem apliecināt mērķgrupu vajadzības iekļaujošas sabiedrības un informācijas pieejamības veicināšanas jomā, anketu rezultāti vērtējami tikai indikatīvi un kopskatījumā ar fokusgrupu aptauju.

Cilvēku ar īpašām vajadzībām grupā tika aptaujāti 71 respondents, speciālo pedagogu vidū 28 respondenti un 27 vispārējo skolu pedagogi. Izvērtējot respondentu skaitu katrā no aptaujāto mērķgrupām, jāsecina, ka lai gūtu statistiski nozīmīgus datus, nepieciešamas katras mērķgrupas reprezentatīvas izlases. Cilvēku ar īpašo vajadzību grupā tie iedalāmi vēl pēc īpašo vajadzību grupām, kas sašaurina katras grupas respondentu reprezentatīvo skaitu un attiecīgi viedokli.

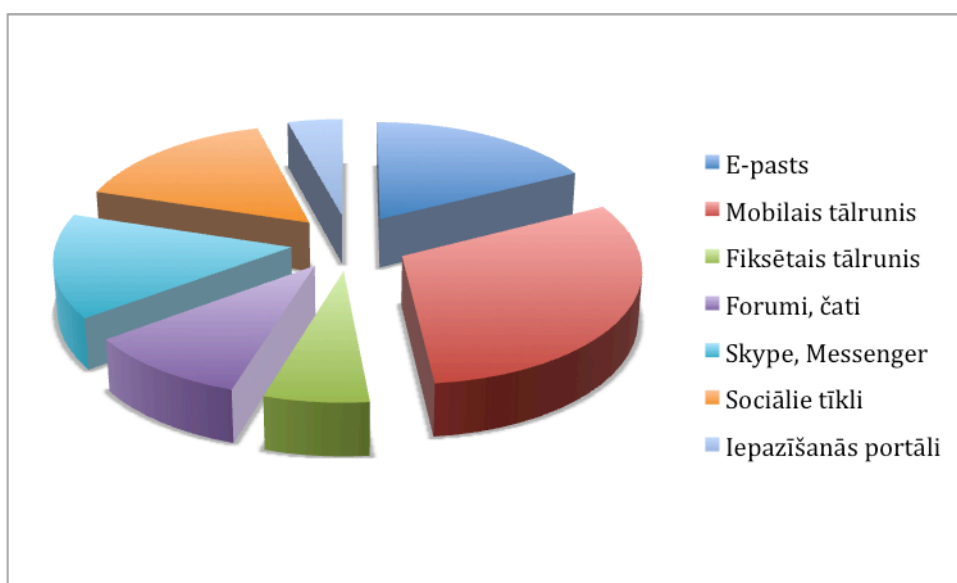
Līdz ar to anketu rezultāti skatāmi tikai kopskatā ar fokusgrupu aptauju rezultātiem un atsevišķi vērtējami kā uzskatāmi, indikatīvi mērījumi. .

Cilvēku ar īpašām vajadzībām anketēšanas rezultāti

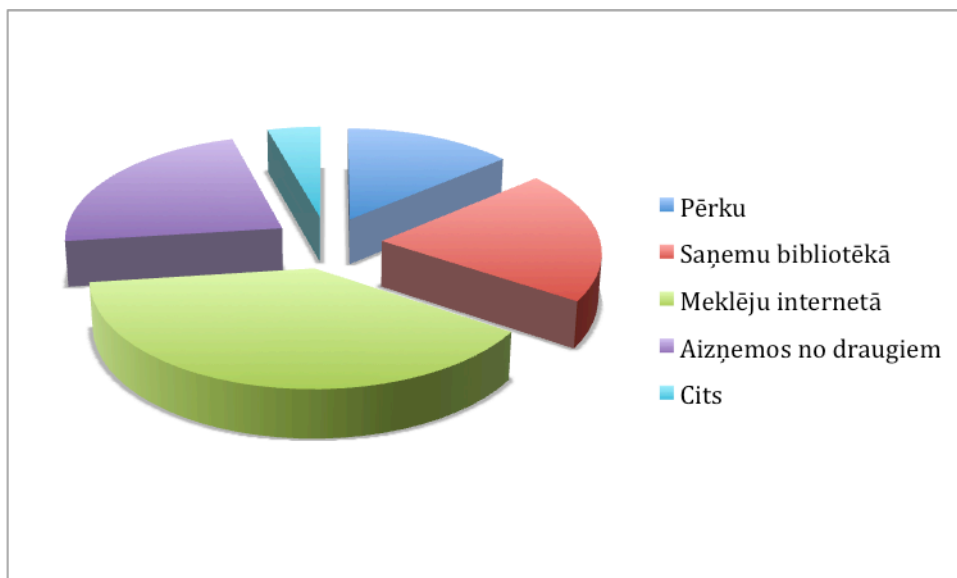
Uz jautājumi “Kādus plašsaziņas līdzekļus lietojat ikdienā?”, respondenti no cilvēku ar īpašām vajadzībām grupām atbild atšķirīgi, kas skaidrojams ar katras vajadzību grupas īpatnībām informācijas uztverē. Tomēr lielākoties atbilžu īpatsvars liecina, ka vairums pirmāri izmanto internetu, tad radio un attiecīgi pārējos plašsaziņas līdzekļus.

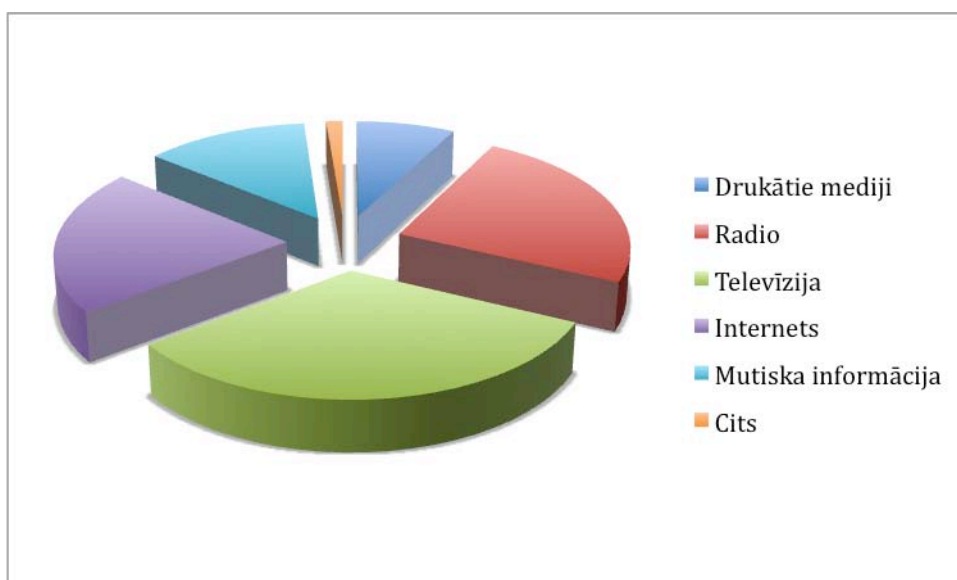
Attiecīgi, atbildot uz jautājumu “Kādus no veidiem Jūs izmantojat savstarpējai komunikācijai?”, respondentu atbildes ļauj domāt, ka ikdienas komunikācijā tie dod priekšroku mobilajiem tālruņiem un papildus min, ka vairāk tie tiek izmantoti īsziņu nosūtīšanai un saņemšanai, mazāk balsis pārraidei. Lielu nozīmi ikdienas komunikācijā ar citiem ieņem e-pasts un līdzīgās daļās citi interneta komunikācijas veidi.

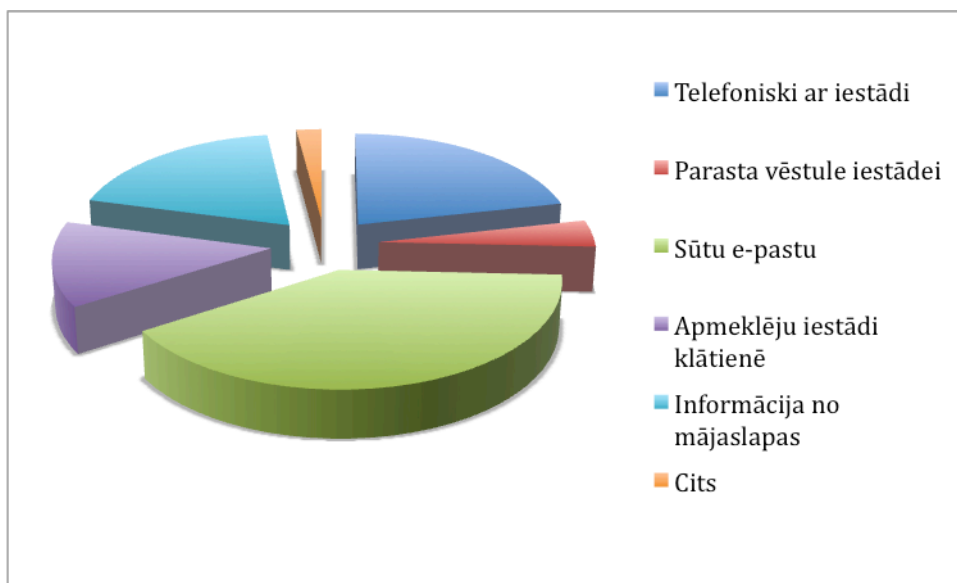
Uz jautājumu “Kādā veidā iegūstat pašizaugsmei un izglītībai nepieciešamo informāciju?” respondenti visās grupās līdzīgi atbild, ka noderīgu informāciju izglītības mērķiem vai noteiktas lietas atrašanai ikdienā atrod ar interneta palīdzību, bet ievērojama daļa informācijas tiek rasta ar bibliotēku pakalpojumu palīdzību.

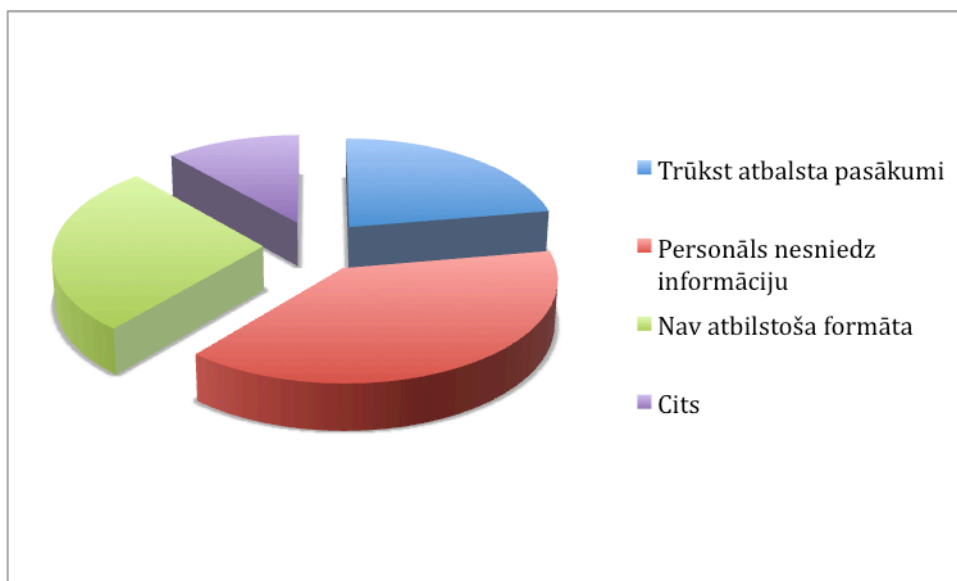
Atbildot uz jautājumu “Kādā veidā iegūstat informāciju par pilsoniski svarīgiem procesiem?”, kur kā piemēri tika minēta informācija par vēlēšanām, referendumiem vai parakstu vākšanām, respondenti priekšroku dod televīzijai, kas acīmredzot spēj operatīvāk sniegt informāciju. Līdzīgi otrās nozīmes priekšroka tiek dota radio un interneta komunikācijas veidiem. Interesanti, ka, atbildot variantā “cits”, bieži tiek minēta informācija, kas saņemta no draugiem, paziņām vai kaimiņiem.

Vaicāti, kā respondenti iegūst informāciju par sociālām garantijām, pienākošos veselības aprūpi un citiem sociālajiem pakalpojumiem, kas nepieciešami (pabalsti, pensijas, nodokļu pārrēķini, piemaksas u.c.), atbilžu rezultāti liek domāt, ka lielākoties tā tiek iegūta ar e-pasta palīdzību un tikai pēc tam seko iespēja telefoniski sazināties ar attiecīgo pakalpojumu sniedzēju, kā arī iegūstot informāciju no mājaslapas.

Atbildot uz jautājumu “Ar kādiem šķēršļiem saskaraties, apmeklējot sabiedriskas iestādes, pakalpojumu sniedzējus?”, respondenti min, ka lielākoties informācijas izgūšanu apgrūtina tas, ka attiecīgās iestādes personāls dažādu iemeslu dēļ nesniedz nepieciešamo informāciju, un mazāk gadījumos trūkst noteikti atbalsta pasākumi, kā arī informācija nav pieejama atbilstošajā formātā.

Kopējie atbilžu rezultāti tiks vērtēti kopējos gala secinājumos ar fokusgrupu rezultātiem.

Speciālo pedagogu anketēšanas rezultāti

Ja cilvēku ar īpašo vajadzību anketēšanas rezultāti sniedz indikatīvu vērtējumu tam kā tie ikdienā piekļūst informācijai, kādi ir viņu komunikāciju ieradumi, tad pedagogu anketēšana sniedz pārskatu par to ikdienas darbu, strādājot ar izglītojamiem, kuriem ir mācīšanās traucējumi dažādu kognitīvo un fizisko ierobežojumu dēļ.

Izteikts pedagogu vairākums – 86% aptaujāto – uzskata, ka mācību līdzekļu nodrošinājums skolās nav pietiekams, un 82% uzskata, ka arī palīg līdzekļu nodrošinājums skolās nav pietiekošs, atbilstošs vajadzībām. Papildus komentāros biežāk tiek minēts, ka nepietiekošo mācību līdzekļu nodrošinājumu veido novecojis saturs, neatbilstošs mūsdienām, kā arī līdzekļu skaita trūkums (piemēram, grāmatas vecas, nolietotas).

Ikdienas mācību darbā internets netiek izmantots pienācīgi, taču tiek minēts, ka nākotnē tas varētu notikt biežāk, liecina respondentu sniegtās atbildes.

Savukārt, jautājumu skalā, kas noskaidro pašu respondentu ikdienas komunikāciju ieradumi, atbildes norāda, ka to ieradumi ir nedaudz atšķirīgi no cilvēku ar īpašām vajadzībām ieradumiem.

Piemēram, atbildot uz jautājumu “Kādā veidā iegūstat informāciju par aktuālajiem notikumiem Latvijā pasaulē”, pedagogi atbild, ka lielākoties tā tiek gūta no televīzijas un tad drukātajiem medijiem. Radio un internets tiek minēts kā retāk izmantojamais informācijas avots.

Vispārizglītojošo skolu pedagogu skolu anketēšanas rezultāti

Izteikts respondentu skaits no pedagogu vidus uzskata, ka viņu pārstāvētajās skolās mācās skolēni ar mācīšanās grūtībām, taču viņu domas dalās attiecībā par mācību līdzekļu nodrošinājumu un palīglīdzekļu pietiekošu skaitu. Atbildes parāda, ka lielākoties skolās, kurās strādā aptaujātie pedagogi, ikdienas mācību procesā tiek izmantots internets vismaz vienu stundu dienā

Pedagogu domas dalās arī attiecībā par palīdzību, kas būtu nepieciešama skolēniem ar mācīšanās grūtībām. Līdzīgās daļās pedagogi domā, ka skolēniem nepieciešama speciāla mācību metodika un speciāli mācību līdzekļi. Mazs atbilžu skaits ailēs par atbalsta pasākumiem, tehniskiem palīglīdzekļiem ļauj pieņemt, ka pedagogi ir maz informēti par tādu esamību, iespējām darbā ar skolēniem.

Tikai 34 % no aptaujātajiem uzskata, ka skolēniem ar mācīšanās grūtībām būtu jāmācās atsevišķā klasē.

Ikdienas komunikāciju līdzekļu izmantošana pedagogiem neatšķirās no speciāliem pedagogiem, vien jāpiebilst, ka tikai puse aptaujājo uzskata, ka internets varētu nozīmīgi palīdzēt informācijas pieejamībā.

Rezultātu apkopojums

Izvērtējot anketu respondentu sniegtās atbildes un fokusgrupu diskusijās protokolētās atbildes, jāsecina, ka visu grupu dalībnieki identificē dažādas pakāpes un svarīguma problēmas informācijas pieejamības jomā.

Cilvēki ar īpašām vajadzībām norāda uz internetu kā primāro informācijas ieguves avotu un turklāt tā pieaugošo nozīmīgumu. Taču turpat tiek minēts, ka ne visi interneta avoti ir pieejami, izmantojot alternatīvās komunikācijas veidus un pat ja tādi ir, tad avotu saturs bieži vien finanšu līdzekļu, izpratnes trūkuma vai kādu citu iemeslu dēļ nav radīts dažādos formātos.

Pedagogi, jo īpaši speciālie pedagogi norāda, ka trūkst mūsdienīgs, kvalitatīvs mācību saturs, kas ļautu pedagogiem ērti strādāt. pedagogi ir vienisprātis, ka skolām ir nepietiekošs mācību satura un palīg līdzekļu nodrošinājums, jo īpaši skolās, kurās izglītojas bērni ar īpašām vajadzībām.

Cilvēki ar īpašām vajadzībām min atsevišķus labas prakses piemērus, kas norāda uz informācijas pieejamības ērtumu, taču lielākoties spiesti atzīt, ka vēl joprojām vairums sabiedriski nozīmīgās iestādes nav pieejamas cilvēkiem ar dažādām invaliditātes pakāpēm. Starp trūkumiem minami gan fiziskās telpas ierobežojumi, gan personāla sapratnes un iemaņu trūkums, apkalpojot cilvēkus ar īpašām vajadzībām, gan satura trūkums, ko varētu izmantot informācijas ieguvei.

Jo īpaši šķēršļi ir izglītības jomā gan bērniem, skolēniem ar īpašām vajadzībām, gan pieaugušajiem mācoties augstākās izglītības iestādēs vai turpinot apgūt interešu izglītību. Trūkst gan pašu cilvēku ar īpašām vajadzībām iemaņu darbā ar alternatīvajiem komunikācijas līdzekļiem, gan pašu līdzekļu, gan saturs, kas tiktu ar to palīdzību iegūts.

Nākotnē visas grupas vēlētos plašāku un pieejamāku interneta pieejamības klāstu, mūsdienīgus tehnoloģiju atbalsta pasākumus un pārveidotu saturu dažādos formātos un atbilstošu augstiem kvalitātes standartiem.

Secinājumi

- Sabiedriskajā sektorā nepieciešama izpratne par iekļaujošo aspektu svarīgumu cilvēku ar īpašām vajadzībām dzīvē.
- Sabiedriskajā sektorā nepieciešams apmācīts personāls, kurš spētu apkalpot dažādu grupu cilvēkus ar invaliditāti
- Sabiedriskajā telpā, vai tā būtu fiziska vai virtuāla, nepieciešams ieviest pēc iespējas ātrāk universālā dizaina standartus, kas būtu obligāti visiem un izpildāmi noteiktā laika periodā.
- Svarīgi ir ievērot universālā dizaina principus, veidojot jaunas vietas, ēkas, telpas, pakalpojumus, virtuālos pakalpojumus.

- Izglītības jomā nepieciešamas izglītojošas kampaņas mācībspēkiem, lai tie apzinātos, cik svarīga ir iekļaujoša attieksme izglītības procesā cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.
- Pedagoģiem nepieciešami izglītības pasākumi iemaņu veidošanā, stiprināšanā un uzlabošanā, attīstoties tehnoloģijām.
- Nepieciešams veidot vienotu mācību saturu bāzi, kas būtu izmantojama skolēniem ar īpašām vajadzībām.
- Nepieciešams vispārīzglītojošās skolās laikus identificēt skolēnus ar mācīšanās grūtībām, radīt viņiem nepieciešamos atbalsta pasākumus, apmācīt pedagogus darbam ar tiem.
- Vajadzīgi plaši izglītojoši pasākumi sabiedrībā, lai pievērstu uzmanību iekļaujošas attieksmes, izglītības, atbildības principiem, kas palīdzētu vieglāk īstenot visus ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām noteiktos pasākumus visā valsts mērogā.